

Nr 76

Av herr Jansson m. fl., om sänkning av rösträtts- och valbarhetsåldern.

1945 sänktes rösträttsåldern i vårt land till 21 år. Under vårsessionen 1964 beslutade riksdagen om en sänkning från 21 till 20 år. När beslutet fattades hade en stark opinion gett till känna att den önskade en sänkning av rösträttsåldern till 18 år.

Det beslut som fattades 30 maj 1964 av riksdagen kommer att gälla vid kommunalvalen 1966 och riksdagsvalen 1968, förutsatt att beslutet bekräftas av nu sittande riksdag och motsvarande ändringar göres i kommunallagarna. Detta utgör emellertid inget hinder för att nuvarande riksdag beslutar att sänka rösträttsåldern till 18 år, vilket sedan bekräftas av 1969 års riksdag innan beslutet kan gå i verkställighet.

I samband med sänkning av rösträttsåldern bör även myndighets- och valbarhetsåldern sänkas. Även om rösträttsålder och myndighetsålder inte nödvändigtvis behöver vara lika, så talar många skäl för att så borde vara fallet.

Till de många skäl som talar för sänkt rösträtts-, myndighets- och valbarhetsålder står följande i förgrunden: Jämfört med tidigare generationer har de unga i dag större kunskaper om samhället och dess problem, vilket är en följd av den ökade undervisning i samhällskunskap som skolan ger och den information i samhällsfrågor som press, radio och TV förmedlar.

Vid 18 års ålder inträder betydande förändringar för de unga i fråga om rättigheter och skyldigheter. Värnpliktsåldern är nu 18 år. Vid denna ålder inträder enligt nuvarande bestämmelser full straffmyndighet, och möjlighet till åtalseftergift upphör. Vid 18 års ålder har kvinna rätt att ingå äktenskap, i vissa fall även utan föräldrars samtycke.

Den nuvarande arbetslagstiftningen jämställer 18-åringen med den vuxne. Som löntagare är 18-åringen på samma sätt som äldre medborgare skatteobjekt, men det är en uppenbar anakronism att han eller hon inte får deltaga i valen av representanter till de beslutande församlingar som har att avgöra de offentliga medlens och tillgångarnas disposition.

Befolkningsstrukturen medför genom den stigande levnadsåldern att de äldres antal av befolkningen ökar markant. Denna utveckling leder till att de äldsta åldersgrupperna får ett, relativt sett, större inflytande. Det kan inte vara en önskvärd utveckling att de icke produktiva åldersgrupperna ges ökad tyngd i samhälleliga avgöranden. För att bibehålla rimliga relationer mellan de skilda åldersgruppernas röstmässiga styrka bör årskullarna mellan 18 och 20 år ges möjlighet att delta i valen.

Giftermålsåldern visar tendens till fortsatt sänkning. Genom att de unga tidigare flyttar hemifrån, bildar familj och blir en självständig ekonomisk enhet möter de samma problem som de äldre.

Vad valbarhetsåldern beträffar så kan det synas rimligt med en viss modifiering av åldersgränsen i jämförelse med myndighets- och rösträttsåldern. Det har med viss rätt framhållits att vederbörande borde ges tillfälle att delta i något val innan vederbörande själv kan ställa upp till val och låta sig inväljas i beslutande offentliga församlingar. Å andra sidan torde det ligga i varje partis intresse att vid nominering av kandidater bedöma vederbörande kandidats erfarenheter och förutsättningar jämsides med åldern. Erfarenheterna från det politiska livet visar att den lägsta åldersgränsen som nu medges sällan utnyttjas vare sig vid uppsättande av kandidater till riksdags- eller kommunalval. Om därför även valbarhetsåldern sättes till 18 år, torde detta inte omedelbart ha så stor praktisk betydelse men likväl vara av stor principiell betydelse genom att politisk och civilrättslig myndighetsålder därigenom följs åt.

De politiska förutsättningarna för ett genomförande av en sänkning av myndighets-, rösträtts- och valbarhetsåldern till 18 år torde ha mognat sedan riksdagen 1964 beslutade om sänkt rösträttsålder. Samtliga politiska ungdomsförbund har i programmatiska uttalanden tagit ställning för rösträtt vid 18 år. Utöver de partier som odelat tycks vara för en sådan reform synes det som om i övriga partier allt större grupper vunnits för samma uppfattning.

Hemställan om sänkning av den civilrättsliga myndighetsåldern göres i följdmotion.

Med stöd av vad ovan anförts hemställes,

att riksdagen måtte besluta

1. att som vilande grundlagsförslag antaga följande lydelse av 16 § första stycket riksdagsordningen: »Valrätt tillkommer envar man och kvinna, som är svensk undersåte och senast under nästföregående kalenderår uppnått aderton års ålder»;

2. att uppdraga åt konstitutionsutskottet att framlägga förslag till sådana grundlagsändringar, som skulle medföra motsvarande sänkning av valbarhetsåldern till riksdagens kamrar; samt

3. att hos Kungl. Maj:t hemställa om förslag till sådana ändringar i kommunallagarna, som medför motsvarande sänkning av den kommunala rösträtts- och valbarhetsåldern, vid samma tidpunkt som förslagen under 1. och 2. slutligt prövas.

Stockholm i januari 1965

Axel Jansson

C.-H. Hermansson

Gustaf Lorentzon